

Η ετερονομία ως αφετηρία και η αυτονομία ως προορισμός για την ορθόδοξη χριστιανική ηθική (Αρχιμ. Θεόφιλος Λεμοντζής, Δρ. Θεολογίας)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η έννοια της αυτονομίας που προβάλλει η χριστιανική ηθική δεν ταυτίζεται με την κοσμική ηθική που θέλει να επιβάλλει ότι νόμος πρέπει να είναι αποκλειστικά η θέληση, η οποιαδήποτε θέληση του ανθρώπου. Ο δυτικός κόσμος πίστεψε και πιστεύει στην αυτόνομη ηθική, που δεν προέρχεται από το Θεό αλλά αντλείται μέσα από το ίδιο το άτομο. Αυτή η ηθική έχει καθαρά εγωκεντρικό χαρακτήρα καθώς αναγνωρίζει ως υπέρτατη αξία την αγάπη του ατόμου προς τον εαυτό του και ως μέτρο όλων των πραγμάτων τον άνθρωπο. Η ηθική αυτή δεν συγκροτείται από κάποιες γενικά αποδεκτές αρχές και η κρίση του ανθρώπου δεν υπακούει σε κάποιους αντικειμενικούς κανόνες, αλλά είναι αυθαίρετος. Η αυτόνομη ηθική και η υποκειμενική κρίση καλλιεργούν το έδαφος για την επικράτηση ενός άκρατου εγωκεντρισμού και μίας απόλυτης σύγχυσης. Αυτήν την επικράτηση της αυτόνομης ηθικής την βιώνουμε καθημερινά με τον πιο τραγικό τρόπο σε μεγάλα ζητήματα ηθικής τάξεως που απασχολούν τον σύγχρονο άνθρωπο όπως είναι τα ζητήματα της βιοηθικής, των αμβλώσεων, της ευθανασίας, (Βλ. Νικολάου Κόϊου, Επ' ελευθερία εκλήθητε. Αυτονομία και ετερονομία στην Ηθική, Αθήνα 2004,σελ.163-171) αλλά και το πρόσφατο αναφυέν ζήτημα των έμφυλων

ταυτοτήτων. (Βλ. Αρχιμ. Θεοφίλου Λεμοντζή, Οι έμφυλες ταυτότητες και η ενοφυλία των Γνωστικών, Θεσσαλονίκη 2018, σελ. 6 εξ.). Οι θιασώτες αυτής αυτόνομης κοσμικής ηθικής προτείνουν ως υπέρτατο νόμο την ατομική επιθυμία του καθενός. Αυτή όμως η κατάσταση αντί να οδηγεί στην ελευθερία οδηγεί στη δουλεία του εγώ καθώς η βούληση του ανθρώπου θεωρείται ο υπέρτατος νόμος.

Η ορθόδοξη χριστιανική ηθική έχει ως αφετηρία την ετερονομία και ο προορισμός της είναι η αυτονομία. Όπως επισημαίνει ο καθηγητής θεολογίας κ. Μαντζαρίδης Γεώργιος, απέναντι στα αντικρουόμενα σχήματα της πολυώνυμης ετερόνομης καὶ της ποικιλόμορφης αυτόνομης ηθικής ο Χριστιανισμός προβάλλει ένα τρίτο είδος ηθικής, που υπερβάλλει και γεφυρώνει την αντιθετική διάκριση αυτονομίας και ετερονομίας (Βλ.Γ. Μαντζαρίδη, Χριστιανική Ηθική, τομ. Ι, Θεσσαλονίκη 2002, σελ.127). Προβάλλει την ηθική της ετερόνομης ή χαρισματικής αυτονομίας. Η ηθική αυτή αρχίζει με την ετερονομία και καταλήγει στην αυτονομία. Έχοντας ο άνθρωπος «δεδανεισμένον» το εἶναι του, δεν μπορεί να μην έχει «δεδανεισμένην» και την αυτονομία του. Και επειδή η αυτονομία, όπως και το εἶναι του ανθρώπου, προσφέρεται ως δωρεά, τον καθιστά όντως αυτόνομο· τον ελευθερώνει από την αυτονομία της φιλαυτίας και τον εισάγει στην αυτονομία της υιοθεσίας του από τον Θεό ή της θεώσεως. Όσο περισσότερο προσεγγίζει ο άνθρωπος τον Χριστό, τόσο περισσότερο κατανοεί τον βαθύτερο εαυτό του και ζει την αληθινή αυτονομία. Αυτή κορυφώνεται με την ελευθερία από τον φόβο του θανάτου. Γιατί κανείς δεν είναι πιά ελεύθερος και κανείς δεν μπορεί να είναι πιο αυτόνομος από αυτόν που νικά τον φόβο του θανάτου» (Βλ.Γ. Μαντζαρίδη, Αυτονομία και

ετερονομία στην ηθική, περ. Σύναξη, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2014, τ.132).

Σύμφωνα με τη βιβλική και πατερική παράδοσή μας ο άνθρωπος δημιουργήθηκε κατ' εικόνα Θεού με σκοπό να τελειοποιηθεί και να ομοιάσει το Θεό. Εφόσον ο Θεός είναι αγάπη (Αΐω.4,7) ο άνθρωπος δημιουργήθηκε από το Θεό για να γίνει τέλειος όπως ο Θεός, δηλαδή να αγαπά το Θεό και τον πλησίον του ανιδιοτελώς όπως αγαπά ο Θεός τον κόσμο (Αΐω.4,7-11). Ο προορισμός του ανθρώπου είναι η ανιδιοτελής αγάπη μέσω της αυταπάρνησης (Ιω.15,12-13), μιας αγάπης ελεύθερης από κάθε ιδιοτέλεια και από κάθε ανάγκη. Αυτό είναι δυνατόν να κατορθωθεί μόνο δια της πνευματικής ασκήσεως της βουλήσεως, διότι η ηθική τελείωση πραγματοποιείται εν πλήρη ελευθερία καθώς ο άνθρωπος δημιουργήθηκε για να κατακτήσει την τελείωση χωρίς να εξαναγκάζεται από κανέναν. Άλλωστε ο Θεός καθοδηγεί τους ανθρώπους όχι αναγκαστικώς αλλά δια των συμβουλών, διότι αν και ο Θεός θέλει όλοι οι άνθρωποι να σωθούν αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι πάντες σώζονται, επειδή ο Θεός σώζει μόνο δια της αγάπης σεβόμενος την ανθρώπινη ελευθερία (Βλ.Ιωάννου Ρωμανίδη Πρωτοπρεσβυτέρου, Το προπατορικόν αμάρτημα, Αθήνα 1989, σελ. 20,123). Αναφέρει ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος: «Ο Θεός είναι, για όσους θέλουν, η ζωή και η σωτηρία όλων, και των ευσεβών και των ασεβών. Είναι κάτι παρόμοιο με την ακτινοβολία του φωτός, με την θέα του ηλίου και με την εναλλαγή των εποχών (τα οποία προσφέρονται εξίσου σε όλους τους ανθρώπους).

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)